

Presentació

M. José Fernández Biel i Josep Gustems Carnicer*

Quan es parla d'estudiar música, sovint ens ve al cap la paraula *conservatori*; hi estem tan acostumats que ni ens adonem del caràcter *conservador* que anomenem al principal centre on s'estudia la nostra matèria. En aquest context, vèncer aquest immobilisme i infondre un esperit més actual en l'ensenyament de la música, no ha estat gens fàcil, ja que les institucions sempre han procurat evitar ficar-se en terrenys incerts. Sia per desconeixement, sia per falta d'infraestructures adequades, de suficients medis o de personal qualificat, hem hagut d'esperar a l'aplicació de la LOGSE per assistir a una veritable normalització de la música en l'ensenyament obligatori, a la vegada que s'aconseguia actualitzar els ensenyaments artísticomusicals impartits en els «conservatoris» esmentats.

Després de gairebé 10 anys de la implantació de la diplomatura de *Mestre en Educació Musical* (a més dels postgraus equivalents) ja comencem a tenir una certa perspectiva de què podrà arribar a ser l'educació musical a les escoles primàries del nostre país. Més difícil resulta saber cap a on s'orienta la música que s'imparteix en l'actual ESO (aprofitant el precedent de l'antic BUP) on, si bé la situació està regularitzada, encara resulta molt confusa donada la diversitat de tipologies de docents i de metodologies emprades. És un camp que s'haurà de determinar anys a venir.

D'altra banda, en el món universitari català destaquen la diplomatura anteriorment esmentada (que prepara per impartir la música a l'educació primària), la llicenciatura d'*Història i Ciències de la Música* (amb una formació més orientada a la musicologia) i la *Formació Musical de grau superior* (equivalent a llicenciatura) que s'imparteix en els Conservatoris, i que a partir del proper curs 2001-2002 estrena nou pla d'estudis (en el cas de l'ESMUC també estrena centre i professorat). També, en algunes universitats es troben programes de doctorat adreçats a la música, la musicologia o la didàctica de la música.

* M. José Fernández i Josep Gustems són professors del Departament de Didàctica de l'Expressió Musical i Corporal de la Universitat de Barcelona.

Adreça professional: Departament de DEMC. Universitat de Barcelona. Campus de la Vall d'Hebron. Pg. de la Vall d'Hebron, 171. 08035 Barcelona. Adreça electrònica: mjfernandez@d5.ub.es i jgustems@d5.ub.es

Amb aquest ventall de novetats podem afirmar que la presència de la música en la nostra societat és avui dia més notòria que fa una dècada — si ens atenem només a aspectes quantitatius. Més difícil resulta efectuar una anàlisi qualitativa valorant l'ús i l'aprofitament d'aquesta presència.

Gràcies a moltíssims professionals il·lusionats, la música està abandonant la consideració històrica de *maria* per manifestar-se com una matèria dinàmica, flexible, globalitzadora, gratificant i atractiva, però alhora difícil i complexa. La música ja no és tan sols patrimoni dels músics o dels professors de música, ho és també dels mitjans de comunicació, del cinema, de la psicologia, de la medicina, de la didàctica, de la publicitat, del món editorial, del benestar social, de l'animació sociocultural, de l'antropologia... Per als qui ens dediquem a la docència, a la investigació o a la pràctica musical, un món sense música ens semblaria impensable, encara que no tothom pensi d'aquesta forma.

Quan la revista *Temps d'Educació* va proposar-nos la coordinació d'un monogràfic dedicat a l'educació musical, naturalment vam alegrar-nos-en, encara que sense poder deixar de lamentar el retard amb que succeïa: havíem hagut d'esperar 24 números (12 anys) abans que es dediqués un monogràfic a la nostra àrea de coneixement. Ja començava a ser hora!

Tanmateix, un monogràfic d'educació musical ens ha suposat un repte en molts sentits. Hem hagut de dissenyar un índex temàtic heterogeni que inclogués tots els àmbits de la docència reglada i no reglada de la música. Això ha significat haver de posar-nos en contacte amb professionals de camps molt diversos, des de professors universitaris, investigadors, músics en exercici, compositors, directors, inspectors d'ensenyament, mestres... amb les seves diferents peculiaritats a l'hora de tractar els temes, el poc costum d'escriure per a revistes (en general), les atapeïdes agendes... en fi, un cúmul de petits detalls als quals no estàvem gaire aavesats. Hem d'agrair, en aquest sentit, l'esforç i les ganes mostrades per tots els autors que han contribuït amb el seu treball a crear aquest monogràfic; per sort han estat ben pocs els encàrrecs no acomplerts —ben segur que a tots ens movia una mateixa il·lusió.

En dissenyar el monogràfic, hem intentat reflectir la realitat de l'educació musical en els diferents àmbits educatius, des de diferents aspectes legislatius i investigadors fins a d'altres més concrets, referits a reflexions i experiències concretes.

En el primer article, «L'educació musical, la formació del mestre i l'ensenyament obligatori. Panorama històric», Maria José Fernández fa un recorregut diacrònic de la formació musical dels mestres, com a principals agents educatius en l'ensenyament obligatori, des de la creació de les Escoles Normals, fins avui amb la creació del títol de *mestre en educació musical*. Tot seguit, el treball «Els ensenyaments artístics (musicals) en l'actual sistema educatiu», de Rosa M. Girbau, ens mostra la situació actual de la

música en el marc de la LOGSE, reflexionant sobre els canvis qualitatius que aquests ensenyaments han sofert amb la seva aplicació.

Amb «La investigación en las enseñanzas musicales» d'Ana Lucía Frega, s'inicia un grup de quatre articles que reflecteixen l'estat de la investigació musical en diferents àmbits, en aquest primer l'autora fa una reflexió psicopedagògica i didàctica tot proposant metodologies d'investigació en aquest camp i plantejant la necessitat del seu desenvolupament entre els formadors de formadors. El segueix l'article «La recerca en educació musical a la Universitat de Barcelona», en el qual Maria Àngels Subirats exposa les línies de recerca en Educació Musical en el marc dels estudis de doctorat que duu a terme el Departament de Didàctica de l'Expressió Musical i Corporal de la Universitat de Barcelona. Dins el mateix marc institucional, Xose Aviñoa en l'article «La recerca sobre musicologia a la Universitat de Barcelona», tot fent una reflexió històrica de la presència de la música a la Universitat, fa una aproximació a les línies de recerca en l'àmbit de la musicologia. Finalment, Josep Martí amb «L'estudi de la música des de la perspectiva etnomusicològica» ens aporta una visió del desenvolupament de l'etnomusicologia, des dels seus inicis fins a les darreres tendències i com avui l'objecte de l'estudi etnomusicològic ha esdevingut qualsevol tipus de música en qualsevol tipus de societat.

En l'article «L'entorn sonor, un element educatiu de primer ordre», Josep Gustems mostra els avenços i investigacions més recents entorn de la formació de l'oïda, com pot incidir en una primera configuració premusical i com evoluciona en el creixement del nen fins arribar a l'anomenada *educació musical*. Per la seva banda, Josep Roda en el seu treball «Les bandes de música: funció social, musical i pedagògica», fa un recorregut per la història de les bandes i com aquestes han incidit de manera directa en aspectes sociològics, musicals i educatius, fent especial referència al País Valencià, com exemple més rellevant en aquest camp.

Les noves tecnologies han obert noves perspectives, no tan sols en el camp de la creació musical, sinó que les seves aportacions a la tasca docent són prou significatives. Fausto Roca, en l'article «La informàtica i l'ensenyament de la música», explica les possibilitats educatives de la informàtica musical tot descrivint-ne les que ens ofereixen els diferents programes.

La música moderna s'ha mogut sempre una mica al marge dels camins oficialistes, sobretot en el seu ensenyament. Manel Camp, en «L'ensenyament modern de la música a Catalunya», ens mostra les aportacions que en aquest àmbit s'han dut a terme a Catalunya en els darrers anys, i la nova etapa que s'inicia amb la seva inclusió dins els estudis de la nova Escola Superior de Música de Catalunya.

En el darrer article, «Estudi dels models de veu cantada de l'alumnat de mestre en Educació Musical», Edmon Elgström, partint de la importància de la veu —i especialment la veu cantada— en el mestre d'educació

musical, exposa un estudi realitzat per ell mateix sobre una mostra d'alumnes, en el qual es detecta els problemes i necessitats d'aquests futurs professionals.

Esperem que aquest monogràfic satisfaci les expectatives que hi havíem dipositat i sigui un pas més en la normalització i dignificació de l'educació musical en el nostre temps.